

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาอาชญากรรมข่มขืนในมุมมองด้านเศรษฐศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายพฤติกรรมการข่มขืน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการข่มขืน รวมถึงผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมดังกล่าว โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์อาชญากรรม ซึ่งเป็นสาขาวิชาหนึ่งในนิติเศรษฐศาสตร์มาใช้อธิบาย ตามทฤษฎีเชื่อว่าบุคคลจะกระทำผิดก็ต่อเมื่อผลได้จากการก่ออาชญากรรมมากกว่าต้นทุนที่เขาจะได้รับ การวิเคราะห์พฤติกรรมการเกิดอาชญากรรมนี้นำไปสู่การศึกษาในแง่มุมต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้ เช่น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการก่ออาชญากรรม ผ่านแบบจำลองอุปทานการเกิดอาชญากรรม (supply of offense function)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้ประยุกต์แบบจำลองอุปทานในการเกิดอาชญากรรมมาใช้ในการอธิบายการข่มขืน โดยกำหนดให้จำนวนการข่มขืนเป็นตัวแปรตาม ในขณะที่ตัวแปรต้นได้แก่ โอกาสหรือความน่าจะเป็นในการจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษและความรุนแรงของโทษ ซึ่งเป็นตัวแปรที่สะท้อนการควบคุมบังคับใช้กฎหมาย อันเป็นต้นทุนสำคัญของการก่ออาชญากรรม นอกจากนี้ตัวแปรตามยังประกอบไปด้วยตัวแปรทางเศรษฐกิจสังคมต่างๆ เช่น รายได้ ความยากจน การศึกษา เป็นต้น ประมวลผลทางเศรษฐมิติด้วยวิธีการ Seemingly Unrelated Regression และวิธีการ Ordinary Least Square ส่วนการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการข่มขืนใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษา (case study) กับเหยื่อผู้ถูกข่มขืน ผู้ต้องขังข้อหาข่มขืน รวมทั้งบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาเชิงประจักษ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ปัจจัยที่แท้จริงส่วนใหญ่ที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมข่มขืน ไม่ใช่เพราะความผิดปกติทางจิตของผู้กระทำ ความยากจน การไม่มีการศึกษา กระทำโดยบุคคลแปลกหน้า หรือจากมายาคติแบบเดิมที่สังคมเคยเข้าใจ แต่เป็นการกระทำจากการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (rational) วิเคราะห์ต้นทุนผลได้ การศึกษายังชี้ให้เห็นชัดเจนว่าการควบคุมบังคับใช้กฎหมาย ส่งผลกระทบเชิงลบต่อจำนวนการข่มขืนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะความน่าจะเป็นในการจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษ สำหรับสภาพการณ์ของการข่มขืนนั้นโอกาสในการจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษต่ำมาก โดยพบว่า จำนวนการข่มขืนที่มีการแจ้งความโดยเฉลี่ยตลอดระยะเวลา 20 ปี คือตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 – 2550 พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3,814 ราย แต่สามารถจับกุมได้โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2,247 ราย สถิติที่มีการแจ้งความและจับกุมได้มีความลดหลั่น

ลงมาร้อยละ 41 เมื่อผ่านกระบวนการฟ้องร้องคดีต่อศาล และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกในชั้นฎีกา ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีเพียงจำนวน 106 รายเท่านั้น ซึ่งลดลงถึงร้อยละ 97

สาเหตุที่ความน่าจะเป็นในการจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษต่ำ เนื่องจาก ประการแรกเหยื่อผู้ถูกระงับไม่แจ้งความ เพราะมีต้นทุนสูงในการที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ ต้นทุนที่ได้รับจากสังคม เพราะสังคมมักมีทัศนคติในแง่ลบต่อเหยื่อผู้ถูกระงับ ทำให้เหยื่อรู้สึกอับอาย ไม่กล้าเปิดเผยข้อเท็จจริง ต้นทุนในการดำเนินคดี เช่น ต้องบอกเล่าประสบการณ์เลวร้ายซ้ำแล้วซ้ำอีก ต้นทุนที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อและผู้กระทำ เพราะผู้กระทำมีส่วนใหญ่คือ บุคคลใกล้ชิดเหยื่อ เช่น บิดา เพื่อน ญาติ หัวหน้างาน เป็นต้น บุคคลเหล่านี้มักมีอิทธิพลต่อเหยื่อ จึงทำให้เหยื่อไม่กล้าแจ้งความ

ประการที่สอง ที่ทำให้ความน่าจะเป็นในการจับกุมและลงโทษต่ำ คือ บริบทของกฎหมายและการควบคุมบังคับใช้ที่ไม่เคร่งครัด ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายเปิดโอกาสให้มีการยอมความและใช้มาตรการอื่นแทนการฟ้องคดีอาญา หรือแม้กระทั่งยอมให้มีการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม การมีอยู่จริงของการทุจริตในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

เมื่อเหยื่อไม่แจ้งความและผู้กระทำผิดคิดว่า กระทำผิดแล้วสามารถหลุดพ้นจากการลงโทษได้ เพราะโอกาสที่ถูกจับลงโทษต่ำ ทำให้เล็งเห็นว่าผลได้จากการก่ออาชญากรรมมากกว่า ต้นทุนที่คาดหวัง บุคคลจึงเลือกกระทำผิดและกระทำผิดซ้ำ จึงทำให้การข่มขืนยังคงมีอยู่และทวีความรุนแรงมากขึ้นนั่นเอง

ทั้งนี้มายาคติของคนในสังคมและกระบวนการทางกฎหมาย ได้ก่อให้เกิดต้นทุนต่อเหยื่อ แต่กลับลดต้นทุนให้แก่ผู้กระทำผิดโดยไม่รู้ตัว ดังนั้น ความเคร่งครัดของกระบวนการยุติธรรมและความเข้าใจที่ถูกต้องของคนในสังคม น่าจะเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด

การศึกษาครั้งนี้เป็นความพยายามอธิบายการข่มขืนด้วยมุมมองประกอบอีกด้านหนึ่ง เพื่อเป็นการพัฒนาความเข้าใจให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาหวังว่าการนำทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาใช้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในวงการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น นิติศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือศาสตร์อื่นๆ ในฐานะที่เศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ดีในการร่วมพัฒนาองค์ความรู้อื่นๆ มากยิ่งขึ้นในอนาคต